

NOTAT

DEPARTEMENTET

EU-K

J.nr. D 023-0207

Ref. asa

Den 9. marts 2004

Vedrørende sag C-492/03 om Østrigs anvendelse af miljøgarantien til at etablere GMO-frit område.

Indledning

Den 20. november 2003 anlagde Østrig sag mod Kommissionen ved EF-Domstolen. Baggrunden for sagsanlægget er, at Østrig den 13. marts 2003, i overensstemmelse med EF-traktatens art. 95, stk. 5, meddelte Kommissionen et lovforslag for Oberösterreich om forbud mod anvendelse af genetisk modificerede organismer (GMO'er) i regionen Oberösterreich. De nationale regler udgør en undtagelse fra bestemmelserne i Direktiv 2001/18/EF (udsætningsdirektivet). Ved beslutning K(2003) 3117 af den 2. september 2003 underkendte Kommissionen de nationale, østrigske bestemmelser.

Østrig har efterfølgende anlagt sag ved Domstolen med krav om, at Kommissionens beslutning annulleres.

Medlemsstaterne har mulighed for inden den 16. marts 2004 at tilkendegive, hvorvidt man ønsker at intervenere i sagen.

Om indholdet i Kommissionens afgørelse kan det oplyses:

Kommissionens argumenter for at underkende Østrigs udkast til lov er følgende:

- den miljømæssige begrundelse for Østrigs lovforslag er, at man ønsker at beskytte økologiske og konventionelle landbrug mod forurening med godkendte GMO'er, og at man herudover vil beskytte den naturlige biologiske mangfoldighed. Begrundelsen er baseret på konklusionen i en rapport fra 2002 (den såkaldte Müller-rapport) som fastslår, at GMO-frie

områder er den eneste udvej til at sikre sig mod de problemer, som sameksistens indebærer i den østrigske landbrugssektor, der er præget af små bedrifter.

Kommissionen afviser Østrigs miljømæssige begrundelse med, at de miljømæssige problemer tages der højde for efter udsætningsdirektivet. Godkendelsesproceduren vil i sig selv indebære at GMOer der er forbundet med miljø- eller sundhedsmæssige risici ikke vil blive godkendt til markedsføring. Kommissionen anfører endvidere, at Østrig har mulighed for midlertidigt at begrænse eller forbyde brug eller salg af en godkendt GMO på sit område, hvis der fremkommer nye oplysninger der påvirker den miljørisikovurdering, der tidligere er gennemført (beskyttelsesklausulen i udsætningsdirektivet, artikel 23). I den anmeldte østrigske lov er der imidlertid tale om et generelt forbud mod salg og anvendelse af GMOer i det omhandlede område (Oberösterreich). Dette er efter Kommissionens opfattelse ikke i overensstemmelse med artikel 95, stk. 5.

Kommissionen afviser endvidere, at den dokumentation som Østrig henviser til som "nye videnskabelige oplysninger" den såkaldte Müller rapport lever op til kravene i artikel 95, stk.5. For det første er "størstedelen" af de kilder rapporten er baseret på fra før 12. marts 2001, hvor udsætningsdirektivet blev vedtaget, for det andet indeholder rapporten ifølge Kommissionen (og EFSA det videnskabelige panel for genmodificerede organismer) ikke videnskabelige belæg der specifikt vedrører miljø eller arbejdsmiljø. Rapportens konklusion fokuserer primært på spørgsmålet om sameksistens mellem genmodificerede og ikke-genmodificerede afgrøder, og Kommissionen konkluderer, "at Østrigs betænkeligheder ved sameksistens mere skyldes et socioøkonomisk problem, end hensynet til miljø eller arbejdsmiljø."

Kommissionen mener også, at foranstaltninger vedrørende sameksistens som skal indføres på regional basis skal være rimelige i forhold til den økonomiske risiko. Der skal ifølge Kommissionens henstilling om sameksistens tages hensyn til den specifikke afgrødetype, til den specifikke afgrødeanvendelse og om der kan opnås tilstrækkelig renlighed (dvs. undgå sammenblanding mellem genmodificerede og ikke-genmodificerede afgrøder) med andre midler.

Kommissionen afviser også Østrigs argumentation om, at der i Oberösterreich gør sig specifikke forhold gældende, og henviser i den forbindelse til udtalelse fra EFSA om, at der ikke er fremlagt videnskabelige beviser på, at "dette område i Østrig har usædvanlige eller enestående økosystemer, som kræver andre risikovurderinger, end dem der gennemføres for Østrig som helhed eller for andre tilsvarende områder i Europa".

Endelig afviser Kommissionen de østrigske myndigheders begrundelser for anvendelse af forsigtighedsprincippet som for generel og ikke tilstrækkeligt begrundet, idet "anvendelsen af forsigtighedsprincippet forudsætter, at man har identificeret mulige farlige følger af et fænomen, et produkt eller en proces, og at det ikke er muligt at udarbejde en videnskabelig risikobedømmelse og dermed definere risikoen med tilstrækkelig stor sikkerhed".

Dansk vurdering af sagen

Juridisk Specialudvalg har i forbindelse med behandling af sagen den 20. februar 2004 først og fremmest hæftet sig ved Kommissionens argumentation for at afvise den miljømæssige begrundelse for Østrigs udkast til lov.

Under dette punkt argumenterer Østrig for, at Kommissionen har forsømt at behandle spørgsmålet, om det østrigske lovforslag er påkrævet til at beskytte miljøet. Østrig mener, at sameksistensproblematikken er indeholdt i det EF-retlige miljøbegreb. Tilsvarende påstår Østrig, at der i sager under udsætningsdirektivet ved miljørisikovurderingen skal tages hensyn til sameksistens aspekter.

Et dansk lovforslag om sameksistens blev fremsat den 19. februar 2004. Dette blev fremsat af fødevareministeren, da det i forbindelse med lovbehandlingen af lov om ændring af lov om miljø og genteknologi (lov nr. 384 af 6. juni 2002) blev vurderet, at sameksistens mellem forskellige landbrugsformer handler om økonomiske og produktionsmæssige hensyn snarere end om miljø.

I forbindelse med forarbejdet til det danske lovforslag om sameksistens, som regeringen netop har fremsat, blev der lavet en dansk videnskabelig rapport om mulighederne for sameksistens mellem landbrugsformer uden gensplejsede afgrøder og landbrugsformer med gensplejsede afgrøder. Hovedkonklusionen er, at sameksistens vil være muligt for de fleste afgrøders vedkommende, idet GMO afgrøderne dog skal dyrkes med en vis afstand til økologiske og andre afgrøder.

På den baggrund vurderes det, at Østrigs (og Müller rapportens) fokusering på sameksistens mellem GMO afgrøder og andre afgrøder er utilstrækkeligt som miljømæssigt argument for det foreslåede østrigske forbud. En vurdering af risiko for miljø eller arbejdsmiljø kan endvidere ikke generaliseres, men bør tage udgangspunkt i den specifikke GMO.

Med hensyn til spørgsmålet om ny videnskabelig dokumentation er det Østrigs afgørende argument, at Müller-rapporten antager, at sameksistens ikke er mulig med en stort anlagt

dyrkning af GMO'er. Kommissionen lagde i sin beslutning vægt på, at rapporten hovedsageligt indeholder data, som var tilgængeligt inden vedtagelsen af udsætningsdirektivet. Derudover mente Kommissionen – på baggrund af EFSA's udtalelse – ikke, at Østrig har fremlagt ny videnskabelig viden, der specifikt vedrører beskyttelsen af miljøet.

Juridisk Specialudvalg vurderede på den baggrund, at Kommissionen har ret i, at den fremlagte dokumentation (Müller rapporten) ikke kan siges at opfylde kravene til nyt videnskabeligt belæg i Traktatens artikel 95, stk. 5.

Da det således er vurderingen, at Østrig ikke har dokumenteret et potentielt problem med GMO'er *generelt*, og derfor ikke kan begrunde et generelt forbud, er det ikke relevant at gå nærmere ind i spørgsmålet om, hvad der skal til for, at et problem er specifikt for den pågældende medlemsstat, de nærmere krav til forholdsmæssighed eller den nærmere fortolkning af forsigtighedsprincippet.